

STORTINGET

Innst. 591 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:211 S (2020–2021)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken om å gjøre kampen mot ulikhet og skatteparadiser til en hovedsatsing i norsk utenriks- og utviklingspolitikk

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en FN-konvensjon om skatt, med vekt på kampen mot skatteparadis og kapitalflukt.
2. Stortinget ber regjeringen påse at Norge inviterer til en oppfølgingskonferanse om FACTI-panelets rapport.
3. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av enhetlig skattlegging av flernasjonale selskaper som alternativ til OECDs armlengdeprinsipp.
4. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal enighet om en minimumsgrense for selskapskatt for å hindre at ulike land konkurrerer om å tilby lavest mulig skatt.
5. Stortinget ber regjeringen prioritere økonomisk og politisk til støtte FNs skattekomité og jobbe for at denne oppgraderes til et mellomstatlig skatteorgan.
6. Stortinget ber regjeringen om at forskrift om utvidet land-for-land-rapportering blir utformet på korrekt måte, slik at selskaper blir pliktige til å opplyse om regnskapsstørrelser for alle land, inkludert

støtteland hvor skatt ikke betales. Den bør deretter gjøres gjeldende for alle sektorer. Rapporteringen må standardiseres og all informasjon gjøres offentlig tilgjengelig.

7. Stortinget ber regjeringen utrede mekanismer for å hindre og forebygge skatteflukt og offensiv skatteplanlegging. Dette bør inkludere tiltak mot misbruk av derivater, digitaliserte business-to-consumer-salg og konserninterne kostnadstransaksjoner samt en gjennomgang av mark-to-market-mekanismer, gevinstbeskatning og andre skatteregler.
8. Stortinget ber regjeringen sikre at næringsutvikling i bistanden balanseres med fordelingstiltak som Skatt for utvikling, støtte til fagbevegelser og anti-korrupsjonsarbeid.
9. Stortinget ber regjeringen reforhandle de skatteavtalene som har blitt kritisert for å være skadelige.
10. Stortinget ber regjeringen øke støtten til treparts-samarbeid gjennom utviklingssamarbeidet, herunder øke støtten til ILOs arbeid for et anstendig næringsliv.
11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide støtten til universelle velferdsordninger, inkludert kontantoverføringer, gjennom bistandsbudsjettet.
12. Stortinget ber regjeringen unngå å støtte offentlig-private samarbeid (PPPs) i grunnskole og primærhelsetjeneste i utviklingsland. Samarbeid med privat sektor må utelukkes helt hvis det innebærer økte brukerkostnader for de fattige.
13. Stortinget ber regjeringen øke støtten til menneskerettighetsforsvarere og sivilsamfunnsorganisasjoner som kjemper mot økonomisk ulikhet. Spesielt bør man øke støtten til lokale sivilsamfunnsaktører som jobber med monitorering av offentlige budsjetter, som jobber for å holde næringslivet til an-

svar, og som kjemper mot korrupsjon og ulovlig kapitalflukt.

14. Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av norsk utviklingsarbeid for å vurdere i hvor stor grad det motvirker ulikhet, og lage en oppfølgingsplan for hvordan norsk utviklingsarbeid skal innrettes for å motvirke ulikhet og i større grad bidra til omfordeling.
15. Stortinget ber regjeringen gjennomgå handelsavtaler og avtaler med partnerland i utviklingssamarbeidet for å sikre at disse ikke undergraver målene om bekjempelse av ulikhet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Christian Tybring-Gjedde og Morten Wold, fra Senterpartiet, Emilie Enger Mehl og Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til FNs 10. bærekraftsmål om å bekjempe ulikhet og vil understreke at økonomisk og sosial ulikhet i dag er en av de største hindringene for at verden skal greie å gjøre de nødvendige omstillingene til miljøvennlige og rettfærdige samfunn med bærekraftig økonomi. Til tross for dette øker ulikheten og vanskeliggjør utvikling og fattigdomsbekjempelse, blant annet i land Norge yter bistand til. Komiteen mener på denne bakgrunn at ulikhet og fordeling må bli en sentral satsning i norsk utviklingspolitikk.

Komiteen viser videre til The Addis Ababa Action Agenda (AAAA) og rammeverket som ble etablert i 2015 for å finansiere bærekraftsmålene, og vil påpeke at verden seks år etter konferansen ikke har klart å mobilisere tilstrekkelig med ressurser. Den globale pandemien er noe av årsaken til dette, men komiteen vil påpeke at det finansielle systemet heller ikke før pandemien klarte å sikre de nødvendige investeringene i velferd og sosial infrastruktur slik at bærekraftsmålene kan oppnås. Komiteen vil understreke at en viktig grunn til at økonomiske ulikheter i verden har økt kraftig, er ulovlig kapitalflukt og multinasjonale selskapers skatteunndragelser. Dette svekker staters evne til å mobilisere egne ressurser og sikre velferd til egen befolkning. Komiteen

en viser til utviklingsministerens brev av 3. april 2021, hvor han skriver:

«Skal kampen mot fattigdom vinnes, må det bli slutt på at utviklingsland tappes for store ressurser gjennom korrupsjon, skatteflukt og ulovlige kapitalstrømmer. Dette er blant de største hindrene for utvikling.»

Komiteen deler denne oppfatningen. Det er komiteens mening at man må jobbe for bedre internasjonale skattesystemer for å få bukt med den økende ulikheten, bidra til utvikling og bekjempe fattigdom.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at FNs bærekraftsmål utgjør et viktig grunnlag for regjeringens utviklingspolitikk, og at utryddelse av fattigdom inngår i disse målene. Disse medlemmer mener det er avgjørende for kampen mot global fattigdom å motvirke at utviklingsland tappes for store ressurser gjennom korrupsjon, skatteflukt og ulovlige kapitalstrømmer. Disse medlemmer viser til at anti-korrupsjonsarbeid utgjør et «tverrgående tema og et samarbeidsområde i seg selv», ifølge regjeringens formuleringer i Meld. St. 17 (2017–2018). Disse medlemmer viser til at Norge i mange år har arbeidet aktivt i FN, OECD, Verdensbanken og andre relevante fora for å øke åpenheten om internasjonale kapitalbevegelser og motvirke korrupsjon og ulovlig kapitalflyt.

Disse medlemmer mener like fullt det er viktig å påpeke at global handel og næringsliv har hatt en svært positiv utvikling for å bekjempe fattigdom. FNs egne estimater tilsier at mer enn én milliard mennesker er løftet ut av absolutt fattigdom siden 1990. Disse medlemmer mener dette ikke ville vært mulig uten handel og frie markeder, og at representantforslaget i sin ordlyd virker å underkjenne dette faktum.

Disse medlemmer viser til utviklingsministerens brev til komiteen, datert 3. mai 2021, med vurderinger av representantforslaget. For en stor del viser statsråden til det omfattende arbeidet som legges ned i fattigdomsbekjempelse, antikorrupsjonsarbeid og for godt styresett i utviklingsland Norge har partnerlandavtaler med. Disse medlemmer mener regjeringen utfører en stor og dokumenterbar innsats på dette feltet. Disse medlemmer vil spesielt vise til et konkret moment i statsrådets svar, nemlig at internasjonal handel genererer eksportinntekter og er en viktig forutsetning for økonomisk vekst og utvikling, men at det er opp til nasjonale myndigheter å fordele gevinstene av økt handel slik at ulikheten ikke øker. Hvordan en slik fordeling skal foregå i det konkrete land, er i stor grad gjenstand for politiske beslutninger der. Disse medlemmer understreker at disse problemstillingene viser at utviklingspolitikken henger sammen, og at kamp mot korrupsjon henger nøye sammen med at landenes

myndigheter både får bygget opp både sine kontrollsystemer, skatteinnkrevningssystemer og sitt demokrati.

Disse medlemmer mener det er en stor utfordring for fattigdomsbekjempelse i verden at utviklingsland tappes for store ressurser gjennom korrupsjon, skatteflukt og ulovlige kapitalstrømmer. Disse medlemmer er derfor positive til at regjeringen har tatt en offensiv rolle i bekjempelse av denne problematikken. Dette gjelder både innen FN, OECD og Verdensbanken, hvor Norge sammen med andre nordiske land har arbeidet for økt fokus på bedre skattlegging, bekjempelse av ulovlig kapitalflyt og kamp mot korrupsjon. Norge både er og har vært en av pådriverne i det internasjonale arbeidet for å oppdatere dagens skatteregler.

Disse medlemmer trekker frem at Norge deltar aktivt i det internasjonale arbeidet mot aggressiv skatteplanlegging og for å finne enighet om nye prinsipper for internasjonal beskatning gjennom OECD, blant annet som medlem av samarbeidsorganet Inclusive Framework. Gjennom BEPS-prosjektet (Base Erosion and Profit Shifting) er det foreslått flere viktige tiltak som både omfatter utforming av lands interne lovgivning og klargjøring av OECDs retningslinjer for internprising av varer og tjenester som omsettes innad i et konsern, i tillegg til innføring av land-for-land-rapportering til skattemyndighetene.

Disse medlemmer viser til at det norske regelverket for land-for-land-rapportering (LLR) inneholder utvidede krav til innholdet i LLR sammenlignet med det som følger av EU-regelverket. Disse medlemmer viser til en nærmere omtale av dette i brev fra Finansdepartementet til finanskomiteen i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 86 S (2016–2017), datert 5. mai 2017.

Disse medlemmer viser til brev til komiteen fra utviklingsministeren, datert 3. mai 2021, hvor det pekes på indikasjoner om at EU vil vedta regler som utvider kravene til offentliggjøring av land-for-land-rapportering, og at slike regler er antatt å være EØS-relevante. Samtidig mener disse medlemmer det er viktig at vi i Norge gjør våre egne nasjonale regler så robuste som mulig for å motvirke overskuddsflytting, noe regjeringen også har prioritert å arbeide mot.

Disse medlemmer viser til at regjeringen de siste årene har gjennomført flere tiltak for å motvirke overskuddsflytting mellom land, deriblant innføringen av rentebegrensingsregler i 2014 og flere innstramninger i disse senere år. Videre viser disse medlemmer til at regjeringen i statsbudsjettet for 2021 foreslo å innføre en kildeskatt i tillegg til eksisterende virkemidler for å motvirke overskuddsflytting i særlig utsatte tilfeller. Forslaget innebærer 15 pst. kildeskatt på renter, royalty og leiebetalinger for visse fysiske eiendeler fra foretak med virksomhet i Norge til nærstående foretak i lav-

skatteland. Disse medlemmer viser til Prop. 1 LS (2020–2021) for videre omtale av dette.

Disse medlemmer understreker at det er viktig at internasjonale skatteregler og standarder utvikles i samarbeid med flest mulig andre land, for å sikre at de oppnår støtte og legitimitet globalt. Disse medlemmer vil i denne sammenheng fremheve at Norge var med på å ta initiativet i FN til å opprette høynivåpanelet for økonomisk åpenhet, ansvarliggjøring og integritet (FACTI-panelet). Samtidig ønsker disse medlemmer å vise til at enhver oppfølging av FACTI-panelets vidtfavnende konklusjoner vil kreve en bredt forankret prosess i multilaterale fora.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at for Senterpartiet er det viktig å styrke arbeidet mot kapitalflukt og skatteparadis. Disse medlemmer viser til at det er viktig å legge til rette for et samfunn med mindre ulikhet, både nasjonalt og globalt. Disse medlemmer støtter derfor langt på vei intensjonen bak forslaget.

Disse medlemmer viser videre til at ulikhet og urettferdig fordeling er en grunnleggende utfordring i arbeidet med å utrydde fattigdom og nå bærekraftsmålene innen 2030. Dette gjelder både globalt, mellom land og innad i land og er i stor grad knyttet til systemiske forhold, både på nasjonalt og globalt nivå. Klimaendringene og koronapandemien forverrer situasjonen og rammer de fattigste hardest. Det øker ulikhetene.

Disse medlemmer mener likevel at å vedta et stort antall endringer og omprioriteringer på utenriksfeltet gjennom et representantforslag ikke er optimalt. Disse medlemmer merker seg også at flere av forslagene går langt inn i regjeringens prerogativ på utenriksområdet, og at mange av forslagene vil ha budsjettkonsekvenser og vil kreve omprioriteringer og tilleggsbevilgninger disse medlemmer ikke per nå har oversikt over. Konsekvensene av forslagene bør etter disse medlemmers syn utredes bedre gjennom dialog og innspill fra både organisasjoner, sivilt samfunn og andre aktører og disse medlemmervil derfor ikke støtte forslagene på nåværende tidspunkt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det trengs en omfattende reform av det globale skattesystemet. Dette medlem viser til at vi står foran et tidsskifte i internasjonalt skattespørsmål. Stadig flere land ser behovet for et nytt internasjonalt skatteregime i sammenheng med både gjenoppbyggingen som må følge covid-19-pandemien, og det formidable arbeidet verden står foran for å sikre et rettferdig grønt skifte. Internasjonalt drøftes det forskjellige alternative tilnærminger til hvordan man best kan skattlegge multinasjonale selskaper, som enhetlig

skattlegging, som vil gjøre det umulig å unndra skatt ved å flytte overskuddet til lavskatteland.

Dette medlem viser til at Norge i senere år har vært en sentral pådriver i internasjonale fora for å løfte internasjonale skattespørsmål, og vil fremheve FACTI-panelet og dets nylig utgitte rapport som et viktig gjennombrudd i dette arbeidet. Det er også dette medlem s syn at denne rollen forplikter til å føre arbeidet videre, og sørge for at panelets anbefalinger blir løftet til høyeste politiske nivå.

Dette medlem påpeker at det i april 2021 kom nye og oppsiktsvekkende signaler fra den nyvalgte regjeringen i USA om at internasjonalt samarbeid og nye grep er nødvendig for å stoppe den negative skattespiralen og motvirke det stadig større rommet for skatteflukt som har preget den rådende økonomiske tenkningen i flere tiår. Dette medlem ser det som sentralt at Norge utnytter denne nye situasjonen til å sette internasjonale skattespørsmål høyere på den internasjonale dagsordenen. I dette arbeidet bør FN stå sentralt som koordineringsorgan.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en FN-konvensjon om skatt, med vekt på kampen mot skatteparadis og kapitalflukt.»

«Stortinget ber regjeringen påse at Norge inviterer til en oppfølgingskonferanse om FACTI-panelets rapport.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av enhetlig skattlegging av flernasjonale selskaper som alternativ til OECDs armlengdeprinsipp.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal enighet om en minimumsgrense for selskapskatt for å hindre at ulike land konkurrerer om å tilby lavest mulig skatt.»

«Stortinget ber regjeringen prioritere økonomisk og politisk til støtte FNs skattekomité og jobbe for at denne oppgraderes til et mellomstatlig skatteorgan.»

Komiteen har merket seg sluttrapporten fra FNs høypanel for økonomisk ansvarlighet, åpenhet og integritet (FACTI-panelet), som ble lagt frem i februar 2021. Rapporten tar til orde for en gjennomgripende reform av et utdatert internasjonalt økonomisk system og kommer med en rekke konkrete anbefalinger for videre oppfølging. Komiteen merker seg at anbefalingene speiler mange av temaene som er til diskusjon i OECDs prosess for å sikre et mer oppdatert system for skattlegging av flernasjonale selskaper. Komiteen vil understreke viktigheten av at Norge deltar aktivt i dette

arbeidet, hvor målet er å oppnå enighet innen midten av 2021. Samtidig er det etter komiteens mening avgjørende at internasjonale skatteregler og standarder utvikles i fora som inkluderer flest mulig land. Disse mulige avveiningene mellom fremdrift i utviklingen av nye regler og bred forankring er krevende og bør etter komiteens mening så langt som mulig drøftes med Stortinget.

Flere av løsningene for rettferdig skattlegging av flernasjonale selskaper og bekjempelse av skatteparadis krever internasjonal enighet. Det er allikevel komiteens oppfatning at det også er viktig at Norge tar på seg en foregangsrolle og bidrar til internasjonal fremdrift og viktig regelverksutvikling også ved å følge opp anbefalingene nasjonalt. Komiteen vil i denne sammenheng vise til Stortingets tidligere vedtak knyttet til et offentlig eierskapsregister og utvidet land-for-land-rapportering og anmode regjeringen om å få sluttført dette arbeidet. Komiteen mener også at det må tas aktive grep for å sikre at det norske skattesystemet ikke bidrar til kunstig overskuddsflytting, for eksempel ved bruk av interne kostnadstransaksjoner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener i denne sammenheng at det trengs en grundig gjennomgang av de verktøy som Norge benytter seg av for nettopp å hindre kapitalflukt og motvirke skatteparadisers skadelige virkninger og at globale selskaper kan tilpasse og strukturere seg bort fra rettmessig skattlegging. I tillegg til en gjennomgang av land-til-land-rapportering mener dette medlem at det er et reelt behov for å utrede en rekke spesifikke motmekanismer som er nærmere gjort rede for i representantforslaget. Dette medlem mener at gjennom å utvikle slike mekanismer kan Norge bli et foregangsland i kampen for rettferdige skatteprinsipper.

Dette medlem vil videre fremheve følgende sitat fra utviklingsministerens uttalelse av 3. mai 2021 til forslaget:

«De senere år har regjeringen foreslått og Stortinget vedtatt flere endringer i skatteregelverket for å motvirke overskuddsflytting og uthuling av det norske skattefundamentet. Senest i budsjettet for 2021 ble det foreslått og vedtatt kildeskatt på renter, royalty og leiebetalinger for visse fysiske eiendeler. Dette er et arbeid som pågår kontinuerlig, og regjeringen vil fortsette å vurdere tiltak som kan styrke regelverket og forebygge skatteflukt.»

Dette medlem ser det som positivt at regjeringen arbeider kontinuerlig med problemstillingen og lovverket, men understreker at arbeidet i større grad må løftes frem og konkretiseres.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om at forskrift om utvidet land-for-land-rapportering blir utformet på korrekt måte, slik at selskaper blir pliktige til å opplyse om regnskapsstørrelser for alle land, inkludert støtteland hvor skatt ikke betales. Den bør deretter gjøres gjeldende for alle sektorer. Rapporteringen må standardiseres og all informasjon gjøres offentlig tilgjengelig.»

«Stortinget ber regjeringen utrede mekanismer for å hindre og forebygge skatteflukt og offensiv skatteplanlegging. Dette bør inkludere tiltak mot misbruk av derivater, digitaliserte business-to-consumer-salg og konserninterne kostnadstransaksjoner samt en gjennomgang av mark-to-market-mekanismer, gevinstbeskatning og andre skatteregler.»

Dette medlem ser det som nødvendig å løfte frem enkelte unøyaktigheter fra en ellers fyldig og god uttalelse fra utviklingsministeren i forbindelse med dette forslagets behandling i utenriks- og forsvarskomiteen. Dette medlem registrerer at reglene om land-til-land-rapportering ble styrket i 2017, men vil påpeke at gjeldende forskrift i dag ikke fanger opp viktige momenter, for eksempel gjennom at selskaper kun er forpliktet til å gi opplysninger i land der de betaler skatt.

Dette medlem forstår det slik at konsekvensen av dette er at selskaper i dag aktivt kan fjerne skatteparadisene fra rapporteringen på grunn av utformingen av forskriften, og at man ikke får nødvendig informasjon om uønsket skattetilpasning. Dette medlem ser dette som svært uheldig og heller ikke i tråd med det anmodningsvedtak av 2016 som det refereres til i utviklingsministerens uttalelse.

Komiteen viser til at kapasitetsbygging, for eksempel i form av «Skatt for utvikling»-programmet, har fått en større plass i norsk utviklingspolitikk de siste årene. Komiteen mener dette er avgjørende for å sette land i stand til å sikre at inntekter, for eksempel fra utvinning av egne naturressurser, kommer hele befolkningen til gode og bidrar til å skape utvikling og bekjempe ulikhet. Komiteen har merket seg at Afrikabanken i 2021 har vedtatt en ny styresettsstrategi, hvor nasjonal ressursmobilisering, skattereformer, anti-korrupsjonsarbeid og kamp mot ulovlig kapitalflyt står sentralt. Komiteen vil understreke at den norske innsatsen på dette området må forsterkes i årene som kommer. Komiteen peker også på sivilsamfunnets avgjørende rolle i å sikre fordeling og mener at Norge i større grad enn i dag bør bruke sin erfaring med trepartssamarbeid i utviklingspolitikken for å sikre dialogen mellom myndigheter, arbeidsgivere og arbeidstakere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil legge spesiell vekt på at sammenheng

mellom nasjonalt skattepolitisk arbeid og skattearbeidet på det internasjonale plan er svært viktig. Det gjelder også samstemtheten i norsk utviklings- og handelspolitikk i spørsmålet om ulikhet og inkluderende vekst. Dette medlem mener norsk utviklingspolitikk må dreies helhetlig i retning av ulikhetsbekjempelse, og at dette arbeidet også må følges opp i alle deler av norsk bilateralt engasjement.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av norsk utviklingsarbeid for å vurdere i hvor stor grad det motvirker ulikhet, og lage en oppfølgingsplan for hvordan norsk utviklingsarbeid skal innrettes for å motvirke ulikhet og i større grad bidra til omfordeling.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at næringsutvikling i bistanden balanseres med fordelingstiltak som Skatt for utvikling, støtte til fagbevegelser og antikorrupsjonsarbeid.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå handelsavtaler og avtaler med partnerland i utviklingssamarbeidet for å sikre at disse ikke undergraver målene om bekjempelse av ulikhet.»

«Stortinget ber regjeringen reforhandle de skatteavtalene som har blitt kritisert for å være skadelige.»

Dette medlem mener videre at den pågående covid-19-pandemien har vist viktigheten av flere sentrale trekk ved den norske velferdsmodellen, og at denne erfaringen bør ligge til grunn for et økt engasjement for disse i utviklingspolitikken. Dette medlem vil spesielt trekke frem trepartsmodellen, viktigheten av en sterk fagbevegelse, universelle velferdsprinsipper og en effektiv og god statsforvaltning. Dette medlem er av den oppfatning at såkalte offentlig-private samarbeid (PPPs) i utviklingslands velferdssystemer, som har fått en stadig større rolle i internasjonal utvikling de siste årene, utgjør en stor utfordring for utviklingen av velferdssamfunn globalt.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke støtten til trepartssamarbeid gjennom utviklingssamarbeidet, herunder øke støtten til ILOs arbeid for et anstendig næringsliv.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide støtten til universelle velferdsordninger, inkludert kontantoverføringer, gjennom bistandsbudsjettet.»

«Stortinget ber regjeringen unngå å støtte offentlig-private samarbeid (PPPs) i grunnskole og primærhelsetjeneste i utviklingsland. Samarbeid med privat sektor

må utelukkes helt hvis det innebærer økte brukerkostnader for de fattige.»

Dette medlem vil fremheve sivilsamfunnets sentrale rolle i bekjempelse av ulikhet globalt. Det sivile samfunn, inkludert fagbevegelse og sosiale bevegelser, kan være en viktig motmakt mot konsentrasjon av rikdom på toppen. Dette medlem vil påpeke at Norge i dag gir en relativt stor andel av bistandsbudsjettet til det sivile samfunn. Gitt det økende presset på disse aktørene og den rollen de spiller i å bidra til utjevning, mener dette medlem likevel at bevilgningene bør økes. Samtidig må Norge fortsette å holde menneskerettighetene høyt og, når det er nødvendig, kritisere myndigheter, selskaper eller andre som unndrar skatt eller undertrykker grupper eller enkeltmennesker. Dette medlem mener Norge bør ha som høy prioritet å bygge internasjonale allianser som står sammen mot menneskerettighetsbrudd og mot press på det sivile samfunn.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke støtten til menneskerettighetsforsvarere og sivilsamfunnsorganisasjoner som kjemper mot økonomisk ulikhet. Spesielt bør man øke støtten til lokale sivilsamfunnsaktører som jobber med monitorering av offentlige budsjetter, som jobber for å holde næringslivet til ansvar, og som kjemper mot korrupsjon og ulovlig kapitalflukt.»

Uttalelse fra finanskomiteen

Komiteens utkast til innstilling ble 12. mai 2021 oversendt finanskomiteen til uttalelse. Finanskomiteen uttaler i følgende brev av 20. mai 2021:

«Finanskomiteen viser til utenriks- og forsvarskomiteens utkast til innstilling datert 12. mai 2021 vedrørende Dokument 8:211 S (2020–2021) om å gjøre kampen mot ulikhet og skatteparadiser til en hovedsatsing i norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Finanskomiteen har ikke merknader til utenriks- og forsvarskomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:211 S (2020–2021).»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en FN-konvensjon om skatt, med vekt på kampen mot skatteparadis og kapitalflukt.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen påse at Norge inviterer til en oppfølgingskonferanse om FACTI-panelets rapport.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av enhetlig skattlegging av flernasjonale selskaper som alternativ til OECDs armlengdeprinsipp.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal enighet om en minimumsgrense for selskapskatt for å hindre at ulike land konkurrerer om å tilby lavest mulig skatt.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen prioritere økonomisk og politisk til støtte FNs skattekomité og jobbe for at denne oppgraderes til et mellomstatlig skatteorgan.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen om at forskrift om utvidet land-for-land-rapportering blir utformet på korrekt måte, slik at selskaper blir pliktige til å opplyse om regnskapsstørrelser for alle land, inkludert støtteland hvor skatt ikke betales. Den bør deretter gjøres gjeldende for alle sektorer. Rapporteringen må standardiseres og all informasjon gjøres offentlig tilgjengelig.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede mekanismer for å hindre og forebygge skatteflukt og offensiv skatteplanlegging. Dette bør inkludere tiltak mot misbruk av derivater, digitaliserte business-to-consumer-salg og konserninterne kostnadstransaksjoner samt en gjennomgang av mark-to-market-mekanismer, gevinstbeskatning og andre skatteregler.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av norsk utviklingsarbeid for å vurdere i hvor stor grad det motvirker ulikhet, og lage en oppfølgingsplan for hvordan norsk utviklingsarbeid skal innrettes for å motvirke ulikhet og i større grad bidra til omfordeling.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sikre at næringsutvikling i bistanden balanseres med fordelingstiltak som Skatt for utvikling, støtte til fagbevegelser og antikorrupsjonsarbeid.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen gjennomgå handelsavtaler og avtaler med partnerland i utviklingssamarbeidet for å sikre at disse ikke undergraver målene om bekjempelse av ulikhet.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen reforhandle de skatteavtalene som har blitt kritisert for å være skadelige.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen øke støtten til treparts-samarbeid gjennom utviklingssamarbeidet, herunder øke støtten til ILOs arbeid for et anstendig næringsliv.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide støtten til universelle velferdsordninger, inkludert kontantoverføringer, gjennom bistandsbudsjettet.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen unngå å støtte offentlig-private samarbeid (PPPs) i grunnskole og primærhelsetjeneste i utviklingsland. Samarbeid med privat sektor må utelukkes helt hvis det innebærer økte brukerkostnader for de fattige.»

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen øke støtten til menneskerettighetsforsvarere og sivilsamfunnsorganisasjoner

som kjemper mot økonomisk ulikhet. Spesielt bør man øke støtten til lokale sivilsamfunnsaktører som jobber med monitorering av offentlige budsjetter, som jobber for å holde næringslivet til ansvar, og som kjemper mot korrupsjon og ulovlig kapitalflukt.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:211 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken om å gjøre kampen mot ulikhet og skatteparadiser til en hovedsatsing i norsk utenriks- og utviklingspolitikk – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 25. mai 2021

Anniken Huitfeldt

leder

Marianne Marthinsen

ordfører

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utviklingsministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Anniken Huitfeldt

Oslo, 3. mai 2021

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:211 S (2020-2021) – representantforslag fra representantene Kaski, Lysbakken, Wilkinson og Haltbrekken

Jeg viser til Utenriks- og forsvarskomiteens brev av 12. april 2021, der det bes om Utenriksdepartementets uttalelse til Dokument 8:211 S (2020-2021) fra representantene Kari Elisabeth Kaski, Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken, hvor det foreslås «å gjøre kampen mot ulikhet og skatteparadiser til en hovedsatsing i norsk utenriks- og utviklingspolitikk».

Ulikhet og urettferdig fordeling er en grunnleggende utfordring i arbeidet med å utrydde fattigdom og nå bærekraftsmålene innen 2030. Dette gjelder både globalt, mellom land og innad i land, og er i stor grad knyttet til systemiske forhold, både på nasjonalt og globalt nivå. Klimaendringene og koronapandemien forverrer situasjonen og rammer de fattigste hardest. Det øker ulikhetene.

Bærekraftsmålene er et viktig grunnlag for regjeringens politikk både nasjonalt og internasjonalt. Bærekraftsmål nummer én, og selve hovedmålet i utviklingspolitikken, er å bekjempe fattigdom på varig basis. Da må vi gjøre noe med de underliggende årsakene til krig, konflikt, klimaendringer, pandemier og ulik fordeling. Regjeringen arbeider systematisk og langsiktig for strukturelle endringer, kombinert med målrettet innsats for sårbare grupper og humanitær bistand for å redde liv i krisesituasjoner.

Skal kampen mot fattigdom vinnes, må det bli slutt på at utviklingsland tappes for store ressurser gjennom korrupsjon, skatteflukt og ulovlige kapitalstrømmer. Dette er blant de største hindrene for utvikling.

Norge har arbeidet aktivt i FN, OECD, Verdensbanken og andre relevante fora gjennom mange år for å øke åpenheten om internasjonale kapitalbevegelser og motvirke korrupsjon og ulovlig kapitalflyt.

Norge og de andre nordiske landene har i lengre tid arbeidet for økt fokus på bedre skattlegging, bekjempelse av ulovlig kapitalflyt og kamp mot korrupsjon i

Verdensbanken. Dette har bidratt til at banken har hevet sitt ambisjonsnivå når det gjelder bekjempelse av ulovlig kapitalflyt. Det er nå betydelig fokus på dette som ledd i å oppnå Verdensbankens to sidestilte mål om å utrydde ekstrem fattigdom og oppnå inkluderende vekst for de 40% fattigste i verden.

Afrikabanken har i 2021 vedtatt en ny styresettstrategi, hvor nasjonal ressursmobilisering, skattereformer, anti-korrupsjonsarbeid og kamp mot ulovlig kapitalflyt står sentralt. Norge har, i tett samarbeid med andre nordiske land, fremhevet betydningen av at banken setter av nødvendige ressurser til oppfølging av strategien, og av at prioriteringene reflekteres i kommende landstrategier. Behovet for å sikre mer inkluderende vekst, redusere ulikhet, beskytte sårbare grupper og sikre anstendige jobber inngår som en grunnpilar i vår dialog med Afrikabanken.

Her følger en vurdering av de enkelte punktene i representantforslaget, hvorav mange hører inn under finansministerens ansvarsområde:

1. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en FN-konvensjon om skatt, med vekt på kampen mot skatteparadis og kapitalflukt.

Det internasjonale arbeidet for bekjempelse av skatteunndragelser, aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt er høyt prioritert av regjeringen. Internasjonalt samarbeid og globale løsninger er nødvendig for å sikre en effektiv og varig løsning på disse globale utfordringene.

Det foregår allerede mye verdifullt og viktig arbeid på dette området i en rekke etablerte internasjonale fora. Dette gjelder blant annet FN, OECD, G20, Global Forum, Inclusive Framework, Financial Action Task Force (FATF) og IMF. De internasjonale standardene for åpenhet og bedre skattlegging som er utviklet gjennom disse foraene, er av stor betydning for arbeidet mot skatteunndragelser og ulovlig kapitalflukt. Norge har vært sterkt engasjert i dette arbeidet de siste 30 årene.

Det er viktig at internasjonale skatteregler og standarder utvikles i fora som inkluderer flest mulig land, for på den måten å sikre at de nyter støtte og legitimitet globalt. Norge støtter derfor opp om initiativene som er tatt i regi av G20 og OECD gjennom Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) og Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes, som er åpne for alle land. Regjeringen vil gå inn for å fortsette og forsterke samarbeidet i disse foraene. Skal man flytte dette arbeidet til andre internasjonale organer, må man også vurdere nøye hvorvidt det kan undergrave eller forsinke prosesser eller arbeidsstrømmer som allerede er gjennomført eller som pågår i eksisterende internasjonale fora. Man må unngå at et ensidig norsk initiativ til en FN-konvensjon om skatt eventuelt undergraver eller forsinke prosesser som allerede er godt i gang. Alle deler av vår og andres innsats må sees i sammenheng, og vi vil fortsette engasjementet vårt i FN med sikte på å oppnå best mulig resultater.

2. Stortinget ber regjeringen påse at Norge inviterer til en oppfølgingskonferanse om FACTI-panelets rapport.

Norge var med på å ta initiativet i FN til å opprette høynivåpanelet for økonomisk åpenhet, ansvarliggjøring og integritet (FACTI-panelet). Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å begrense mulighetene til ulovlig kapitalflyt, noe som vil være svært viktig for å nå bærekraftsmålene. Styrket nasjonal lovgivning og håndheving må til for å hindre slike lekkasjer. Den fyldige og svært konkrete FACTI-rapporten gir gode anvisninger på nettopp dette.

FACTI-panelet lanserte sin endelige rapport i slutten av februar i år. Det er en fyldig rapport med gode analyser og mange konkrete forslag. De omfatter flere departementers ansvarsområder, og regjeringen er i ferd med å gå gjennom forslagene for å utarbeide norske posisjoner.

Enhver oppfølging av FACTI-panelets vidtfavnende konklusjoner vil kreve en bredt forankret prosess i multilaterale fora. Spørsmålet om en oppfølgingskonferanse knyttet til FACTI-rapporten må vurderes i lys av muligheten for en slik bred prosess, og i lys av hvilke muligheter pandemien gir for å starte opp nye globale prosesser som krever bred forankring.

3. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av enhetlig skattlegging av flernasjonale selskaper som alternativ til OECDs armlengdeprinsipp./

4. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal enighet om en minimumsgrense for selskapsskatt for å hindre at ulike land konkurrerer om å tilby lavest mulig skatt.

Både spørsmål 3 og spørsmål 4 reiser problemstillinger som omfatter mange land og krever internasjonale løsninger. Det pågår for tiden arbeid i OECD/G20s Inclusive Framework for å komme til enighet om endringer i prinsippene for internasjonal beskatning. Det forhandles om en samordnet løsning som er delt opp i to «pilarer». Pilar 1 dreier seg om fordeling av beskatningsrett, og tar sikte på økt beskatningsrett for markedslanene. Pilar 2 handler om å sikre en minimumsbeskatning av store multinasjonale selskaper. Norge deltar aktivt i dette arbeidet. Målet er å oppnå enighet innen midten av 2021. Jeg mener vi oppnår mest ved å konsentrere innsatsen om dette arbeidet, og unngå parallelle prosesser som kan forsinke forhandlingene.

5. Stortinget ber regjeringen prioritere økonomisk og politisk støtte til FNs skattekomité og jobbe for at denne oppgraderes til et mellomstatlig skatteorgan.

Norge har vært ledende i å støtte FNs skattekomité både økonomisk og politisk. Det har ført til at komiteen har levert bedre resultater, vært mer effektiv og fått økt synlighet. FNs skattekomité har vist seg relevant og med tydelig støtte til utviklingsland. Skattekomiteens arbeid er ikke konsensusstyrt, hvilket har gjort det mulig å synliggjøre avvikende syn og samtidig muliggjøre praktisk veiledning til utviklingsland når det gjelder sentrale problemstillinger.

Norge stiller seg i utgangspunktet positiv til oppgradering av komiteen og har flere ganger uttrykt støtte til alternativer for mandatet og sammensetning som kan bidra til at den en dag kan bli et mellomstatlig organ.

Samtidig har spørsmålet om skattekomiteens status vært et stadig tilbakevendende tema, der det har vist seg å være sterkt motstridende syn. Da Norge tilrettela for sluttdokumentet for Addis Ababa-prosessen for finansiering for utvikling i 2015, landet medlemslandene på et kompromiss. Dette ble avgjørende for at man til slutt oppnådde konsensus for hele Addis-erklæringen. Kompromisset innebar at man ikke skulle oppgradere komiteen, men i stedet tilføre komiteen ressurser i form av kapasitet, sammensetning og mandatutvidelse. Dette har gitt positive resultater, og vi ser i dag at skattekomiteen ivaretar og bygger videre på arbeidet som gjøres i FN og OECD på en god måte.

6. Stortinget ber regjeringen om at forskrift om utvidet land-for-land-rapportering blir utformet på korrekt måte, slik at selskaper blir pliktige til å opplyse om regnskapsstørrelser for alle land, inkludert støtteland hvor skatt ikke betales. Den bør deretter gjøres gjeldende for alle sektorer. Rapporteringen må standardiseres og all informasjon gjøres offentlig tilgjengelig.

Åpenhet om land-for-land-rapportering er viktig. Norge innførte i 2013 regler om land-for-land-rapportering om betalinger til myndigheter for virksomheter innen utvinningsindustrien og skogdrift innen ikke-beplantet skog. Norge var svært tidlig ute med slike regler. Reglene ble dessuten utvidet i 2016, med ikrafttredelse fra 1. januar 2017, med særlig strenge krav til norske foretak om åpenhet om skatterelaterte forhold.

Opplysningene om skatterelaterte forhold i konsernrapporteringen skal gis uavhengig av terskelverdien som ellers gjelder for opplysninger om betalinger til myndigheter. For at åpenhetskrav om globale forhold skal ha den nødvendige gjennomslagskraften, er det viktig med bred internasjonal tilslutning. Det er behov for at regler om offentliggjøring og rapportering av informasjon fra store, multinasjonale selskaper er samkjørt på tvers av landegrensene. Dette er viktig for å sikre like konkurransevilkår og unngå utnyttelse av at det er ulike regler i ulike markeder (regelverksarbitrasje).

Det er nå indikasjoner på at EU vil vedta regler som utvider kravene til offentliggjøring av land-for-land-rapportering. Det er positivt. Slike regler er antatt å være EØS-relevante, og EØS-avtalen vil dermed på den ene siden stille krav om implementering i norsk rett, og på den andre siden kunne legge begrensninger på adgangen til å innføre strengere, særnorske regler. Finansdepartementet har opplyst at det fortsatt tar sikte på å utarbeide et lovforslag som følger opp Stortingets anmodningsvedtak om land-for-land-rapportering (nr. 48, 15. november 2016), se senest Prop. 1 S (2020-2021) punkt 3.4.

Som ledd i dette arbeidet vil det raskt bli tatt stilling til de EØS-forpliktelsene som måtte oppstå når Rådet og Europaparlamentet har kommet til enighet om de foreslåtte endringene, og Finansdepartementet vil vurdere oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak i lys av det.

7. Stortinget ber regjeringen utrede mekanismer for å hindre og forebygge skatteflukt og offensiv skatteplanlegging. Dette bør inkludere tiltak mot misbruk av derivater,

digitaliserte business-to-consumer-salg og konserninterne kostnadstransaksjoner samt en gjennomgang av mark-to-market-mekanismer, gevinstbeskatning og andreskatteregler.

Regjeringen er enig i at det er viktig å gjøre våre nasjonale regler så robuste som mulig for å motvirke overskuddsflytting og har jobbet målrettet med dette siden 2013. De senere år har regjeringen foreslått og Stortinget vedtatt flere endringer i skatteregelverket for å motvirke overskuddsflytting og uthuling av det norske skattefundamentet. Senest i budsjettet for 2021 ble det foreslått og vedtatt kildeskatt på renter, royalty og leiebetalinger for visse fysiske eiendeler. Dette er et arbeid som pågår kontinuerlig, og regjeringen vil fortsette å vurdere tiltak som kan styrke regelverket og forebygge skatteflukt.

8. Stortinget ber regjeringen sikre at næringsutvikling i bistanden balanseres med fordelingstiltak som Skatt for utvikling, støtte til fagbevegelser og antikorrupsjonsarbeid.

Både økt økonomisk likhet og jobbskaping i privat sektor er avgjørende for å utrydde ekstrem fattigdom. Dette er svært viktige deler av bistanden slik den er i dag. Bistanden til næringsutvikling er fordelt over en rekke poster på bistandsbudsjettet, men går i hovedsak som årlig frisk kapital til Norfund, til Norads tilskuddsordninger og som støtte gjennom utviklingsbankene og IFC, privatsektorarmen til Verdensbankgruppen. En viktig faktor for å lykkes bedre med næringsutvikling, er at lokale rammevilkår kommer på plass i form av styrkede institusjoner, bedre forutsigbarhet i beslutningsprosesser og gode og forutsigbare rettssystemer. Det innebærer også rimelige skattekrav og gode innkrevingsordninger som kan skape forutsigbarhet for utenlandske, langsiktige investeringer.

FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper setter krav om å oppfylle ILOs kjernekonvensjoner (herunder retten til å organisere seg) og arbeidet for null-toleranse for korrupsjon. Dette er også knesatt i statens eierskapspolitikk og ligger til grunn for eierstyringen av Norfund og andre statlige selskaper. Norfund har en tilskuddsordning som skal styrke utviklingseffektene i investeringene gjennom en rekke tiltak som sikrer bærekraft.

Programmet Skatt for utvikling, støtten til fagbevegelser og retten til å organisere seg, sammen med arbeidet for å fremme null-toleranse for korrupsjon, vil styrke muligheten for å lykkes enda bedre med å tiltrekke internasjonal kapital og investeringer til utviklingslandene.

9. Stortinget ber regjeringen reforhandle de skatteavtalene som har blitt kritisert for å være skadelige.

Regjeringen vurderer løpende behovet for å reforhandle skatteavtaler. Disse vurderingene bygger på en rekke hensyn. Sentralt står hensynet til å få bort elementer som med tiden har blitt mer til skade enn til gagn for skattesystemet. Det kan være slikt som ikke-beskatning, uthuling av det norske skattefundamentet eller ikke tidsmessige informasjonsutvekslingsbestemmelser. Det pågår nå et større arbeid både i Norge og internasjonalt med å oppdatere skatteavtaler for å ta hensyn til anbefalinger fra OECDs

BEPS-arbeid. Disse endringene har særlig til hensikt å styrke avtalene mot misbruk og aggressiv skatteplanlegging. I skatteavtaler med utviklingsland bygger norsk skatteavtalepolitikk i større grad på FNs mønsteravtale. Det innebærer at bestemmelsene går lenger i å gi det landet hvor inntekten har kilde beskatningsrett. Regjeringen har nylig fremlagt en skatteavtale med Ghana i Stortinget, og finansministeren redegjorde der for løsningene i avtalen som underbygger denne politikken.

10. Stortinget ber regjeringen øke støtten til trepartssamarbeid gjennom utviklingssamarbeidet, herunder øke støtten til ILOs arbeid for et anstendig næringsliv.

Norge støtter dialog og trepartssamarbeid i arbeidslivet gjennom ILO og gjennom norske arbeidslivsorganisasjoner over bistandsbudsjettet. Regjeringen legger stor vekt på å arbeide for et anstendig næringsliv i internasjonale fora, ikke minst i ILO, som er ansvarlig for å utvikle, overvåke og håndheve internasjonale arbeidsstandarder. Støtten til ILO omfatter både ikke-øremerket støtte som ILO kan benytte til gjennomføring av sitt program, øremerket støtte til globale programmer innen områder som anstendig arbeid og yrkesopplæring, samt tematiske og landsspesifikke tiltak. Eventuelle økninger i støtten vil vurderes i forbindelse med budsjettprosessen.

11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide støtten til universelle velferdsordninger, inkludert kontantoverføringer, gjennom bistandsbudsjettet.

Jeg er enig i at universelle velferdsordninger har mange fordeler og bør være et overordnet mål. Samtidig kan det være gode grunner av både politisk og økonomisk karakter til at land velger mer avgrensede og målrettede tiltak, og det er nødvendig med en viss fleksibilitet for å kunne tilpasse utviklingssamarbeidet til forhold og prioriteringer i samarbeidsland. I kjølvannet av koronapandemien øker vi støtten til sosiale sikkerhetsnett i utviklingsland, inkludert kontantoverføringer og skolemat.

12. Stortinget ber regjeringen unngå å støtte offentlig-private samarbeid (PPPs) i grunnskole og primærhelsetjeneste i utviklingsland. Samarbeid med privat sektor må utelukkes helt hvis det innebærer økte brukerkostnader for de fattige.

Norske bistandsmidler til grunnskole og primærhelsetjenester i utviklingsland går ikke til kommersielle aktører. Norge har imidlertid en rekke implementerende partnere på helse- og utdanningsfeltet, det være seg FN-organisasjoner, utviklingsbanker, sivilsamfunnsorganisasjoner, partnerskap og fond. Det er mulig at det går noen midler via disse partnerne til private aktører, selv om dette er noe Norge tar opp i dialog med partnere og søker å unngå, særlig om dette er kommersielle private partnere. Norge støtter ikke tiltak som innebærer økte brukerkostnader for fattige som følge av private tjenesteleveranser.

En betydelig andel av norsk bistand til utdanning går gjennom Det globale partnerskapet for utdanning (GPE). Norge spilte en aktiv rolle da GPE landet på en restriktiv linje for støtte til private skoler.

13. Stortinget ber regjeringen øke støtten til menneskerettighetsforsvarere og sivilsamfunnsorganisasjoner som kjemper mot økonomisk ulikhet. Spesielt bør man øke

støtten til lokale sivilsamfunnsaktører som jobber med monitorering av offentlige budsjetter, som jobber for å holde næringslivet til ansvar, og som kjemper mot korrupsjon og ulovlig kapitalflukt.

Innenfor menneskerettighetsatsingen arbeider Norge for økt beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere både normativt og gjennom finansiell støtte til utvalgte partnere. Støtten er rettet mot beskyttelse av alle menneskerettighetsforsvarere, inkludert de som arbeider for økonomiske og sosiale rettigheter, gjennomføring av FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv, ytringsfrihet, forenings- og forsamlingsfrihet, og mot alle former for diskriminering.

Gjennom programmene Skatt for utvikling og Anti-korrupsjon og godt styresett støtter Norge aktører i det sivile samfunn som organisasjoner, media og academia som kjemper mot ulikhet. Deres rolle og bidrag er viktige i politikktutforming globalt og nasjonalt. Samarbeidet mellom norske og internasjonale avtalepartnere og lokale aktører skal bidra til å styrke sivilsamfunnet og mediernes arbeid med forebygging og bekjemping av skatteunndragelse, korrupsjon, økonomisk kriminalitet og ulovlig kapitalflyt. Media og sivilsamfunnsaktørers tilgang til offentlig informasjon er nødvendig for å kunne være aktive, og de må sikres handlingsrom, ytringsfrihet og beskyttelse. Media har sammen med varslere og sivilt samfunn vært sentrale i avsløring av storskala korrupsjon og spiller en sentral rolle i å holde offentlige myndigheter ansvarlige, og bygge tillit mellom staten og borgere.

Støtten til menneskerettigheter er en viktig prioritering i norsk utviklingspolitikk. En eventuell økning av støtten på dette feltet vil vurderes i forbindelse med budsjettprosessen.

14. Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av norsk utviklingsarbeid for å vurdere i hvor stor grad det motvirker ulikhet, og lage en oppfølgingsplan for hvordan norsk utviklingsarbeid skal innrettes for å motvirke ulikhet og i større grad bidra til omfordeling.

Arbeidet mot ulikhet er helt avgjørende for å nå bærekraftsmålene. Norsk utviklingssamarbeid er løpende gjenstand for gjennomganger og evalueringer, ut fra de konkrete målsettingene med hvert enkelt tiltak og program og på mer overordnet nivå for innsatsen innen en sektor eller i et land. Felles for målsettingene er at de peker mot mer inkluderende vekst og dermed mindre ulikhet. Det er utfordrende å anslå på aggregert nivå i hvor stor grad norsk utviklingssamarbeid bidrar til fattigdomsreduksjon, og det antas å være vel så vanskelig å vurdere i hvor stor grad norsk utviklingssamarbeid motvirker ulikhet. Det skyldes ikke minst at det dreier seg om systemiske forhold der en rekke aktører må bidra om endringer skal oppnås, der perspektivet må være langsiktig og der det fins mange sterke motkrefter.

15. Stortinget ber regjeringen gjennomgå handelsavtaler og avtaler med partnerland i utviklingssamarbeidet for å sikre at disse ikke undergraver målene om bekjempelse av ulikhet.

Internasjonal handel genererer eksportinntekter og er en viktig forutsetning for økonomisk vekst og utvikling. Det er imidlertid opp til nasjonale myndigheter å fordele

gevinstene av økt handel slik at ulikheten ikke øker. Det krever politiske prioriteringer som blant annet satsing på helse, utdanning og andre velferdsgoder for hele befolkningen. Avtaler knyttet til utviklings samarbeidet søker blant annet å bistå landene i slike satsinger.

Med vennlig hilsen

Dag-Inge Ulstein

